

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВЗАЄМОДІЇ
СУДОВОГО ЕКСПЕРТА-ВИБУХОТЕХНІКА ЗІ СЛІДЧИМИ
ПІДРОЗДІЛАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Інна Володимирівна САВЕЛЬЄВА,

*канд. юрид. наук, доцент кафедри
кримінального процесу та
криміналістики факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції
України Одеського державного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0003-8747-3950>*

Владислав Сергійович СІНІЧЕНКО,

*аспірант кафедри кримінального
процесу та криміналістики
факультету підготовки фахівців для
органів досудового розслідування
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

У сучасних умовах збройної агресії російської федерації проти України питання удосконалення розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв, набуває особливої важливості. Ефективна взаємодія судових експертів-вибухотехніків зі слідчими підрозділами правоохоронних органів є критичним елементом забезпечення об'єктивності та повноти досудового розслідування.

Міжнародний досвід у цій сфері демонструє ефективні підходи до організації спільної роботи експертів і слідчих, що дозволяє оперативніше і якісніше документувати обставини вибухів, ідентифікувати засоби вчинення злочинів, а також сприяти виявленню та притягненню до відповідальності винних осіб.

Для України адаптація і впровадження найкращих міжнародних практик є надзвичайно актуальною задачею, адже щоденні реалії війни зумовляють різке зростання кількості випадків використання вибухових речовин та пристроїв у цивільних і військових середовищах. Забезпечення ефективної комунікації між судовими експертами-вибухотехніками і слідчими сприятиме підвищенню рівня безпеки громадян, своєчасному запобіганню повторних злочинів та зміцненню національної безпеки в цілому.

Таким чином, вивчення окремих аспектів міжнародного досвіду практики взаємодії у цьому напрямі є не лише науково цікавою, а й життєво необхідною задачею для посилення ефективності правоохоронної діяльності в Україні в умовах сучасних викликів.

Міжнародний досвід свідчить про те, що саме тісна співпраця експертів і слідчих забезпечує високий рівень якості збору доказів, їх правильну фіксацію та подальший науковий аналіз. Наприклад, досвід США, країн Європейського Союзу та НАТО демонструє, що ефективна міжвідомча співпраця є визначальним фактором у забезпеченні якості розслідування вибухових інцидентів, запобіганні новим загрозам та притягненні винних осіб до відповідальності.

Одним із найуспішніших таких прикладів є діяльність Центру аналітики вибухових пристроїв (TEDAC), створеного Федеральним бюро розслідувань (FBI). TEDAC функціонує як міжвідомчий центр, який об'єднує аналітичні, експертні та оперативні можливості різних агентств для комплексного вивчення та аналізу вибухових пристроїв. Особливістю такої моделі є [1]:

- оперативне прибуття спеціалістів-вибухотехніків на місце події разом зі слідчими;
- комплексна криміналістична експертиза;
- створення баз даних за зразками вибухових пристроїв для ідентифікації типових способів їх виготовлення та осіб-правопорушників.

У країнах Європейського Союзу, таких як Польща, Франція, Німеччина, важливим елементом є організація спільних навчань та тренінгів для слідчих та вибухотехніків. Зокрема, польський досвід показує ефективність спільних операцій із залученням армійських підрозділів і міжнародних партнерів для тренування в реальних умовах інцидентів із вибухами. Франція активно розвиває мобільні експертні групи, які негайно виїжджають на місце події для збору доказової бази й початкового аналізу.

Так, у червні 2024 року в Познані (Польща) відбувся спільний семінар між Армією США та польською поліцією, присвячений розслідуванню місць вибухів. Під час заходу проводилися контрольовані підриви транспортних засобів та навчання з методів збору доказів після вибухів. Така співпраця сприяє обміну досвідом та вдосконаленню методик розслідування [2].

А у Франції під час Олімпійських ігор 2024 року було залучено близько 1 800 поліцейських з 44 країн для забезпечення безпеки. Серед них були фахівці з виявлення вибухівки, боротьби з дронами та інших спеціалізованих підрозділів. Така міжнародна співпраця дозволила обмінюватися знаннями та досвідом у сфері безпеки [3].

Крім цього у Європейському Союзі створюються спільні слідчі групи (Joint Investigation Teams – JIT), які об'єднують зусилля правоохоронних та судових органів кількох країн для розслідування транснаціональних злочинів. Наприклад, після збиття літака MH17 було створено JIT з

представників Австралії, Бельгії, Малайзії, Нідерландів та України для спільного розслідування [4].

Також прикладом міжнародного досвіду у підвищенні ефективності протидії злочинності є відкриття Інтерполом інноваційного центру у Сінгапурі, який служить глобальним хабом для боротьби із сучасною злочинністю, використовуючи передові технології, такі як підводні дрони, 3D-друковану вогнепальну зброю для досліджень та обладнання для цифрової криміналістики з підтримкою штучного інтелекту. Центр підтримує глобальні операції через свій командний центр, один із трьох у світі, що відстежує втікачів-злочинців і міжнародні кіберзагрози [5].

У контексті збройної агресії російської федерації проти України актуальність застосування міжнародного досвіду стає винятково високою. Україна щоденно стикається з вибуховими загрозами – як на лінії фронту, так і в тилу, внаслідок диверсійних актів, обстрілів, терористичних атак. Перевагами імплементації міжнародного досвіду є:

- підвищення швидкості та якості документування місця події;
- покращення збору і збереження доказів для подальшого кримінального розслідування;
- виявлення типових схем виготовлення та удосконалення вибухових пристроїв;
- створення централізованих баз даних для оперативного аналізу;
- зменшення ризику загибелі мирного населення внаслідок дії вибухових пристроїв та вибухових речовин.

З метою ефективної імплементації міжнародного досвіду практики взаємодії судового експерта-вибухотехніка зі слідчими підрозділами правоохоронних органів під час розслідування кримінальних правопорушень, на нашу думку, доцільно:

- створити національний центр аналізу вибухових пристроїв за моделлю TEDAC;
- впровадити систематичну підготовку фахівців із залученням міжнародних тренерів;
- забезпечити правоохоронні органи сучасними засобами фіксації, транспортування та дослідження вибухових матеріалів;
- удосконалити нормативну базу щодо координації дій слідчих та спеціалістів-вибухотехніків (судових експертів-вибухотехніків).

Таким чином, застосування міжнародного досвіду у сфері взаємодії експертів-вибухотехніків та слідчих є не просто актуальним, а життєво необхідним для забезпечення ефективного розслідування кримінальних правопорушень в умовах війни. Від правильного документування вибухових інцидентів залежить не тільки розкриття злочинів, але й збереження життів мирного населення та зміцнення державної безпеки.

Проведений аналіз міжнародної практики взаємодії судових експертів-вибухотехніків зі слідчими підрозділами правоохоронних органів засвідчив високу ефективність комплексного підходу до розслідування вибухових інцидентів. З огляду на реалії сучасної України, що переживає збройний конфлікт, інтеграція таких підходів має стати

одним із пріоритетів розвитку криміналістичної діяльності. Запровадження спеціалізованих центрів, модернізація навчальних програм для експертів і слідчих, удосконалення правового регулювання взаємодії сприятимуть посиленню безпеки громадян і підвищенню ефективності розкриття злочинів. Досвід інших країн доводить: лише через системний розвиток експертно-слідчої співпраці можливо досягти реального зміцнення національної безпеки в умовах новітніх загроз.

Список використаних джерел:

1. Terrorist Explosive Device Analytical Center (TEDAC). *FBR. Federal Bureau of Investigation*. URL: https://www.fbi.gov/investigate/terrorism/tedac?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 25.04.2025)
2. Army CID Partners with Polish Police in Poznań for Blast-Scene Evidence Workshop. (By Thomas B. Hamilton III July 19, 2024). U.S. ARMY. URL: https://www.army.mil/article/278180/army_cid_partners_with_polish_police_in_poznan_for_blast_scene_evidence_workshop?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 25.04.2025)
3. Foreign police forces exchange know-how while protecting Paris Games. *Le Monde*. (Monday, April 28, 2025 6:30 pm (Paris)). URL: https://www.lemonde.fr/en/france/article/2024/08/04/foreign-police-forces-exchange-know-how-while-protecting-paris-games_6709014_7.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 25.04.2025)
4. Joint investigation teams. *European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (EUROJUST)*. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/instruments/joint-investigation-teams> (дата звернення: 25.04.2025)
5. Inside Interpol's innovation lab. *Financial Times*. URL: https://www.ft.com/content/a0197aef-411f-4b7a-8ef2-5dd9c14d3efa?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 25.04.2025)
6. Глосарій балістичних, вибухотехнічних та тактико-технічних термінів (з метою використання при виявленні, фіксації та вилученні криміналістично значимої інформації в умовах антитерористичної операції): спеціалізований словник / С.В. Албул, Д.С. Афонін. Одеса: ОДУВС, 2017. 83 с.